

Lausunto ehdotuksesta hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/18125/2025

[Lausunto lausuntopalvelussa](#)

Musiikin luova alkutuotanto kiittää mahdollisuudesta lausua taiteen perusopetusta koskevan lain uudistamisesta. Musiikin luova alkutuotanto on Suomen Musiikintekijöiden, Suomen Säveltäjien, Suomen Musiikkikustantajien ja Teoston muodostama kokoonpano, joka nimensä mukaisesti valvoo yhdessä musiikin luovan alkutuotannon etua. Yhteensä kokoonpano edustaa yli 40 000 säveltäjää, sanoittajaa ja musiikkikustantajaa.

Musiikin luova alkutuotanto kannattaa muutettuna työryhmän esitystä taiteen perusopetuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta. Lakiesityksen 1 § määrittelee taiteen perusopetuksen tavoitteelliseksi ja tasolta toiselle eteneväksi koulutusmuodoksi, joka antaa valmiuksia hakeutua jatkokoulutukseen. Kiitämme, että taiteen perusopetuksen tarjoama taitopohja ja koulutuksen jatkumot on huomioitu esityksessä selkeästi. Muutosehdotuksena esitämme, että lasten ja nuorten ensisijaisuus taiteen perusopetuksen koulutusmuodon kohderyhmänä jatkossakin tulee olla selkeästi ilmaistu. Esityksessä pykälästä on poistettu maininta opetuksen kohdentamisesta ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mistä olemme huolissamme.

Taiteen perusopetuksella on merkittävä tehtävä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisessa kasvussa sekä valmiuksien tarjoamisessa taide-alojen tai muiden alojen jatko-opintoihin. Tämä mahdollisuus on tarjottava tässä vaiheessa lapsille ja nuorille ja opetus on korvamerkittävä heille. Tämä ei kuitenkaan sulje aikuisia pois opetuksen parista, vaan mahdollistaa esimerkiksi aikuisten ryhmäopetuksen tai lasten ja aikuisten yhteiset ryhmät kuten musiikissa big band -opetustoiminnan, jos se on pedagogisesti järkevää.

Lakiehdotus tulee myös muotoilla siten, että siinä selkeästi ilmaistaan, että taiteen perusopetus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Tämä edesauttaisi myös sitä, että myös suomalaisia hakijoita pääsee jatkossakin sisään musiikin ammatillisiin ja korkea-asteen opintoihin. Tällä hetkellä esimerkiksi Taideyliopiston Sibelius-Akatemian sävellyksen koulutusohjelmaan hakijoista ja siihen hyväksytyistä suuri osa tulee ulkomailta. Musiikkiopistojen tulee voida huolehtia suomalaisesta musiikkikasvatuksesta. Tällä on myös merkittävä vaikutus kulttuurielämän ja kotimaisen taiteen tulevaisuudelle.

Opintopisteeseen tulee sisältyä sekä opetus että oppijan oma työskentely.

Itsenäinen työskentely ja osaamisperustaisuus tulisi kirjata opintopisteen määrittelyn yhteyteen tähän pykälään. Jos opintopiste määritellään ainoastaan annettavien opetustuntien mukaan, jää huomioimatta oppilaan oma työ. Esimerkiksi lukiossa opintopisteeseen lasketaan annettu opetus sekä oppilaan oma työ. Vastaavasti taiteen perusopetuksessa eteneminen edellyttää kotityöskentelyä, ja vaikkapa musiikissa

oppilaan oma harjoitustyö on olennainen osa opintojen etenemistä ja taitojen karttuminen edellyttää omaa työtä opetustuntien lisäksi.

Lisäksi esityksestä puuttuu osaamisperusteisuus. Tavoitteellisessa toiminnassa oleellista on osaamisen tunnustaminen, ja se tulee huomioida myös laissa. On tarpeen, että Opetushallituksen uusien opetussuunnitelmanperusteiden valmistelussa määritellään selkeästi valtakunnalliset osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen periaatteet niin, että niitä voidaan soveltaa yhdenmukaisesti koko maassa. Ilman tarkennuksia vaarana on, että luotettavuus taiteen perusopetuksen todistusten laadusta jatko-opintokelpoisuuden pohjana ei toteudu ja oppilaiden yhdenvertaisuus heikkenee.

Varhaisiän taiteen perusopetuksen tulee kuulua taiteen perusopetuksen kokonaisuuteen, mutta sen tunteja ei tule laskea oppimäärän 1000 tunnin kiintiöön. Esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatus, eli muskari, on tärkeä osa musiikin opintopolkua, jonka monet aloittavat jo vauvaikäisenä. Jos nämä tunnit laskettaisiin mukaan oppimäärään, 1000 tunnin rajat täyttyisivät liian varhain.

Kannatamme myös yhteistyön lisäämistä lakiin ja järjestäjien tukemista tavoitteellisen yhteistyön luomisessa. Tutkimuksessa on todettu, että yhteistyöllä lasten ja nuorten elämässä vaikuttavien tahojen välillä voidaan parantaa taiteen perusopetuksen saavutettavuutta. Musiikkikasvatuksen alalla säveltämisen ja luovan tekemisen pedagogiikka on kehittyvä alue, jolla olisi paljon annettavaa myös monitaiteellisen oppimisen kannalta.

Yhteistyön vahvistaminen tukee myös alueellista yhdenvertaisuutta, sillä sen avulla voidaan jakaa osaamista, tiloja ja muita resursseja. Tämä on erityisen tärkeää pienemmillä paikkakunnilla, joissa koulutusresurssit ovat rajalliset. Toivomme, että velvoite kannustaa taiteen perusopetuksen toimijoita entistä vahvemmin yhteistyöhön niin toisten taiteen perusopetuksen oppilaitosten kuin muiden koulutusasteiden toimijoiden kanssa koulutuspolkujen varmistamiseksi.

Rahoitusmallin uudistuksessa on tärkeää pitää huolta siitä, että esitetty 10 miljoonan määrärahakorotus toteutuu vuodesta 2027 alkaen ja ettei lisäosan aiheuttama tulokannustin vaaranna oppimistuloksia. Määrärahan korotus mahdollistaa uusien toimijoiden tulon mukaan ja siten taiteen perusopetuksen monipuolistumisen ilman, että se on pois vakiintuneilta toimijoilta, joista suurin osa on nykyistä laajaa oppimäärää opettavia musiikkiopistoja.

Toteutuneen opetustuntimäärän oheen ehdotetaan uusiksi rahoitusperusteiksi toteutunutta oppilasmäärää ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrää. Kahden viimeksi mainitun muodostaman lisäosan painoarvoa ehdotetaan aluksi maltilliseksi (7 % valtionosuudesta), mutta mikäli sitä kasvatetaan säännöskohtaisissa perusteluissa mainitun mukaisesti kohti 25 %:a vuoteen 2040 mennessä, muodostuu oppilaitoksille kannustin lisätä ryhmäopetusta henkilökohtaisen opetuksen kustannuksella ja madaltaa koko oppimäärän suorittavilta edellytettäviä osaamistavoitteita. Jatkovalmistelussa olisi syytä etsiä vaihtoehtoja, jotka toimivat vastavaikuttajina näille korkean osaamistason ylläpitämistä hankaloittaville tulokannustimille.

Ilman määrärahakorotusta ja lisäosan perusteiden uudelleentarkastelua vaarana on, että laadukkaan instrumentti- ja sävellysopetuksen saatavuus taiteen perusopetuksen piirissä vähenee ja ammatillisiin tai korkeakouluopintoihin hakeutuvien osaamistaso laskee. Säveltämisen opetus on hidasta ja yksilöllistä toimintaa, joka vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan säveltäminen kuuluu kokonaisvaltaiseen musiikkikasvatukseen ja mitä luultavammin sen merkitys tulevana vuosina vain kasvaa entisestään.

Jakoa musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä ei tule poistaa. Laissa tulee huomioida kunkin taiteenalan erityispiirteet ja niistä johtuva kulurakenne. Oleellinen osa musiikin opiskelua on kehittyminen instrumentin hallinnassa, jonka tueksi tarvitaan yksilöopetusta. Yksilöopetuksen tuntiresurssi on turvattava.

Rahoituksessa on myös huomioitava riittävä lisäoppituntimäärä niille oppilaille, jotka ovat hakeutumassa ammattiopintoihin ja tarvitsevat enemmän opetusta kuin esitetyt 1 000 oppituntia. Musiikissa perustaitojen karttuminen vaatii useamman vuoden, mikä pääsääntöisesti tapahtuu lapsen ja nuoren koko perusopetuksen ja lukiovuosien ajan. Taidelajien erityispiirteet tulee huomioida valtion rahoituksessa. Osaamistasoa laskeva vaikutus on myös ehdotuksella, että valtionosuusperustaisesti rahoitettavat opetustunnit rajattaisiin jatkossa enintään 1500 tuntiin oppimäärää kohti.

Työryhmän esityksessä taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuudesta ei tule laskea rimaa musiikin alan opettajien kelpoisuudelle. Laadukas taiteen perusopetus edellyttää opettajilta syvällistä taiteenalan osaamista, vahvaa pedagogista koulutusta ja ymmärrystä oppimisprosessista sekä taiteenalan teoriasta. Opettajilla on myös oltava valmiudet opetuksen kehittämiseen, kuten opetussuunnitelman laatimiseen, jotta opiskelijat hyötyvät opinnoistaan riippumatta siitä, jatkavatko he taidealan korkeakouluissa vai muilla aloilla. Musiikkioppilaitokset tarvitsevat ammattitaitoisia opettajia, joilla on osaaminen kehittää musiikkikasvatusta ja työskennellä kohti saavutettavampaa taiteen perusopetusta. Musiikkikorkeakoulujen tutkinnot ovat vaativia koulutuksia, joiden arvo pitää tunnustaa.

Ehdotuksen kohta 5, jossa riittäväksi kelpoisuudeksi esitetään pelkät taiteelliset tai ammatilliset ansiot, tulisi poistaa tai siihen tulee lisätä vaatimus opettajan pedagogisista opinnoista (60 op). Opetussuunnitelman tavoitteiden mukainen toteutus vaatii vahvaa pedagogista osaamista ja kykyä suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta taiteen perusopetuksen tasolla.

On ymmärrettävää, että joillakin alueilla ja tietyissä taidemuodoissa pätevien opettajien saatavuus on rajallista. Näissä tilanteissa on tärkeää tarjota riittävä siirtymäaika, jotta opettajat voivat täydentää kelpoisuuttaan työn ohella. Samalla on lisättävä taideaineiden pedagogikoulutusta, jotta opettajapula voidaan ratkaista pysyvästi. Samanlaisia haasteita esiintyy myös muussa koulutuksessa, ja kestävä ratkaisu löytyy opettajien osaamisen vahvistamisesta.

Työnantajan tulee tarjota nykyisten yleisen oppimäärän oppilaitosten epäpätevälle opettajakunnalle siirtymäaika, kun oppilaitos siirtyy 1000 opetustunnin oppimäärään.

Tänä aikana opettajilla on mahdollisuus saavuttaa vaadittu kelpoisuus esimerkiksi suorittamalla opettajan pedagogiset opinnot työn ohessa.

Musiikin luova alkutuotanto kannattaa saavutettavuuden ja saatavuuden parantamista. Alueellisessa saatavuudessa on tärkeää huomioida sekä haja-asutusalueet että kasvukeskukset, joissa väestömäärä kasvaa. Myös rahoitus on tärkeää turvata uudistukselle.

Lisäksi musiikin luova alkutuotanto kannattaa sellaisenaan työryhmän esitystä seuraavista pykälistä: 4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä, 5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä, 6 § Valtion oppilaitos koulutuksen järjestäjänä, 7 § Koulutuksen järjestämislupa ja 8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen, 11 § Vastuutehtävä, 13 § Henkilöstö, 14 § Oppilaaksi ottaminen, 15 § Oppilailta perittävät maksut, 16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus, 18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus ja 19 § Koulutuksen arviointi. Kannatamme myös siirtymäsäännöksiä (lakiesityksen 22-24 §:t), mutta huomautamme, että lakiesityksen aikataulu, jonka mukaan uusien opetussuunnitelman perusteiden tulee olla voimassa 1.8.2028, on erittäin tiukka. Esitämme, että valmisteluun otetaan mukaan eri taiteenalojen sekä eri koulutusasteiden edustajia, jotta varmistetaan lain tavoitteiden, kuten ammattiin johtavan koulutuspolun, toteutuminen.

Tämä lausunto on toimitettu yhteisesti Luovan alkutuotannon nimissä 30.9.2025

Aku Toivonen
toiminnanjohtaja